„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваког дана, петком и недељом на целом табаку а уторницом на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на пола године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 59. У Новом Саду у среду 18. априла 1890. ГОДИНА XXV.

УМЕРЕЊАЧКИ САБОР.

При данашњој верификационој дебати у нашем народно-црквеном сабору љуто се светила лозинка: ко је за автономију, тај је с нама — баш над онима, који су ту лозинку истакли, у цели, да сузбију колико је само могућно људе, који одлучно хоће за нашу автономију да раде, те да је с једне стране очувају у свој њеној данашњој целости, а с друге стране опет да је усаврше на темељу права и правица датим и зајемченим нашем народу према духу времена. Сад се јасно видело, колико је нерасудно, несмишљено и опасно било, што су се господа „стубови“ и „велеуми“, да одрже себе на висини, подвлачили под скут умерењачки, како би сузбили неког трећег: радикалну странку, да ова странка не подигне главе и не створи се на нашем сабору. У своје време ликовали су, што је у темишварском срезу пао др. Змај Јован Јовановић, а победио др. Бранко Стефановић, ал ето, дочекали су, да им др. Стефановић окреће леђа, да неће ништа о њима да зна. А нису они то дочекали само од др. Стефановића већ и од многих других њихових кандидата, а данас чистих умерењака, владиноваца у нашем сабору. Ми не верујемо, да су господа „велеуми“ тако малоумни, да нису могли предвидети, да се са владиновцима не може заједнички и слошки радити, али су у своје време и те људе потпомагали само да не победе „проклети“ радикали. Или зар може паметан човек претпоставити, да ће владиновци издирати за др. Полита и др. Вучетића? Никако. Данас се показало, да господа умерењаци не само да неће да знају за никакав слошки рад са Браниковцима, него да хоће они да господаре у сабору, бар показују „добру“ своју вољу за то.

Али да манемо чисте и „опробане“ владиновце. У данашњој седници истаћурише се многи заступници као људи, који заборављају на свој узвишени позив, па се у начелним стварима руководе по расположају и симпатијама према једној или другој личности. То је за осуду. Приметило се у данашњој седници, да се устајало и говорило за **незаконитости**, извршене при појединим изборима, само да се спреми за некога вемљиште при избору митрополита-патријарха. Доказано је, да је н. пр. избор у костајничком срезу био незаконит; Милош Зец предао је, као што рече, заступник др. Богдан Медаковић неки „заједнички инструменат“, а никако мандат, и опет већином сабор решава, да се избор Милоша Зеца не уништи, као што је верификациони одбор предложио, него да сабор нареди истрагу. Међутим посланик, против чијег се избора нареди истрага, ужива сва права као такав, док се истрагом не реши једно или друго. Милош Зец је пак сада потребан у сабору, један је то глас више за владиновачког кандидата при избору патријарха, а после мари ко, хоће ли бити његов избор уништен или не.

Баш у питању избора у костајничком срезу победила је незаконитост. Има, где је истрага на свом месту, ал овде не само да није била потребна истрага, него је на основу прикупљених података и доказа требало, да је Милош Зец искључен из сабора, а Павле Јовановић да се као посланик оверови. Ал, шта ћемо, кад и један прота Милан Ћирић изјављује љубав Браниковцима, те вели, да ће с њима држати, само у питању избора патријарха неће с њима и гласа, да се против избора у костајничком срезу поведе само истрага. Тако је то, кад је случајно кандидат владине странке и његов кандидат за патријарха! Главно је, да се очува један глас, а ви, право, законе, тлачите!

Може се у опште рећи, да сабор није вршио своју дужност у данашњој седници. Прилике су такве, да не би смели ни једне стопе натраг уступити од законитости, а сабор је уступио не једну него много натраг: он је освештао мешање политичких власти у наше изборе. При помисли на то, нас гроза спопада, пред нама се ствара црна слика будућности. Само за то, што није било доказа у појединим срезовима да су се политичке власти мешале, оверовљени су неки избори. Нисмо ми за веровање на реч, ал не треба ни то да заборавимо, да нико из обести не протестује, а кад је тако, онда мислимо, да је требало истрагу наредити против свију избора, при којима су се мешале политичке власти. На сабор не би требало ни сенка сумње да падне, да је заборавио, да је он српски народно-црквени сабор, да је он највиши орган наше автономије, у опсегу које је сам српски народ господар.

„Хоће да с нама поруше оно, што хоће да поруше, а то је, да униште нашу автономију“ — рекао је заступник Дане Прица. То није нагађање тек, то је закључак изведен на основу јасних и очигледних појава. И баш због тога морамо најодлучније да осудимо оно олако оверовљење неких мандата. Или зар није за осуду, кад се на прим. оверовљавају заступници, који су изабрани једино услед мешања политичких власти, а ти заступници говоре, да су дошли да бирају само патријарха, а остало их се ништа не тиче. А од куд да их се и тиче, кад тој господи валда ни у сну није долазила на памет наша црква и школа?!

Да, да, изабрати „згодног“ патријарха, ударити клин у нашу автономију, извалити кладу развићу и напретку наше автономије — па онда можемо остати код куће, шта нас се даље тиче, ми смо своје учинили?!

Да пређемо на ток данашње саборске седнице.

* * *

Тачно у 10 сати пре подне потпредседник Евг. Думча отвара седницу.

Присутни епископи: Живковић и Бранковић.

Председник позива бележника, да чита записник прошле седнице.

Бележ. Ст. В. Поповић чита записник и пошто нема нико ништа да примети, записник се оверовљује.

Ђурковић моли по пословнику реч, те предлаже, да се у будуће постара за стенографски биро саборски.

Пошто предлагач не подноси писмено предлог, упућује се, да поднесе писмен предлог.

Од председника изборне скупштине у арадском срезу стигла је извјава у ствари избора заступника у том срезу. Упућује се вериф. одбору.

Веровница бечкеречког заступника Трифунца стигла је путем поште и упућује се вериф. одбору.

Председник позива известиоца верифик. одбора да поднесе извештај истог одбора.

Известилац Лаза Обреновић чита извештај.

Заступници петрињског среза: Јован Живковић и Јово Драгишић поднели су неисправне веровнице. Но пошто су исти заступници изабрани једногласно без противкандидата, вер. одбор предлаже, да се световни заступник Ј. Живковић одмах оверови, а Јово Драгишић приликом оверовљења избора у костајничком срезу, пошто је он и у овом срезу биран. Прима се.

На предлог вериф. одбора протест против избора Николе Гавеле и Мане Грбића уништује се и именовани посланици се оверовљују.

У ствари избора Јована Благојевића и Милана Ћирића сам се избор заступника не оспорава, већ се протестује против избора изборника у Ст. Врбасу, те по томе вериф. одбор предлаже, да се поменути заступници оверове. Сабор усваја предлог вер. одбора.

У ствари избора у белоцркванском срезу, вер. одбор предлаже, да се поднети протест одбаци, а да се оверове изабрани заступници др. Михајло Полит и Милан Димић. Исти се оверовљавају.

То исто бива са избором свештеничких заступника: Алек. Јовановића у модошком и Јевтимијем Вукадиновићем у митровачком срезу.

Вер. одбор предлаже, да се избор Богољуба Милетића и Михајла Мишића оверови. Избор се тај оверовљује и заступник Бог. Милетић позива се, да се изјасни, који срез задржава, а који напушта.

Б. Милетић изјављује да задржава новоградишки, а напушта ердевички срез.

Председник предлаже, да сабор упути административни одбор архидијецезе, да што пре нареди нов избор у ердевичком срезу. — Прима се.

Избор Душана Поповића и Љуб. Купусаревића у стапарском срезу по предлогу верификационог одбора оверовљује се.

У ствари избора у арадском срезу вериф. одбор предлаже, да сабор изашље поверенство на лице места ради истраге.

Др. Бранко Стефановић вели, да је избор законито обављен, само су учињене неке формалне погрешке, те с погледом на време и штедњу противан је наређивању истраге, него да се избор Ст. В. Поповића и Николе Новаковића оверове. — Оверовљују се именовани заступници.

По предлогу вериф. одбора оверовљују се избори др. Гиге Авакумовића и Емила Степанова у Ст. бечејском срезу, и др. Ђуре Ружића и Ник. Новаковића у В. Ст. Миклушком срезу.

У ствари избора Милана Заке и Емила Степанова предлаже вер. одбор да се ти избори оверове.

Заступник Михаљић упозорава на непрегледне штетне последице по наш народ, ако сабор олако пресуђива у ствари оспорених мандата. Сабор је дужан чувати своје достојанство и он би се огрешио о своје достојанство, ако не би устао против незаконитости. Не сме санкционисати незаконитост, пошто би тиме утр'о пута још већим и млогобројнијим незаконитостима. Сабор би се тако показао као слаб чувар автономије. Упозорава на писање неког мађ. листа, који је једног нашег свештеника назвао „познатим фанатиком“, а другог „познатим мађариждером“, а за један манастир рекао је исти лист, да је легло и средиште конаца био при последњем избору заступника. Предлаже, да сабор строго у погледу избора у жабаљском срезу поступи и да нареди истрагу против истог.

Др. Живко Богдан мисли да се не треба освртати шта поједини мали листови пишу, а пошто није доказано, да су се пол. чиновници мешали у избор, предлаже, да сабор усвоји предлог вер. одбора.

Милан Зака и Емил Степанов проглашују се за оверовљене.

Вер. одбор предлаже, да се избор Милоша Зеца уништи, пошто се из самог записника и из два образложена протеста види, да је тај избор незаконит. Записник није никакав, јер ни сам изборни одбор није на њему потписан.

Др. Тоша Недељковић је свакако за то, да се уништи избор, који није законито текао, али у овоме случају нема доказа за незаконитост и по томе предлаже, да се изашље комисија, која

ЛИСТАК.

ИСЛАМ И ХРИШЋАНСТВО.

О будућности тих двеју вера, што се данас у Африци, а деломице и у јужној Азији боре (пропагишу) држао је каноник Исак Тајлор на последњем сабору јеванђеличке велике цркве (окт. 1887.) предавање, где је између осталог ово рекао: „У једном великом делу света ислам је у пропаганди успешнији него ли хришћанство. Не само, да ислам много више незнабожаца за се задобија, него шта више и хришћанство уступа у неким крајевима пред њиме, пошто све покушаји хришћана, да међу мосимом преселите чине, остају узалудни. Ми не само по земљишту (географски) не задобијамо, него нисмо у стању, ни оно да сачувамо, што смо освојили. Вера мухамедова сиже скоро од Марока до Јаве, од Занзибара до Хине, а по Африци напредује она дивским корацима. Она се на Конгу и Замбезу учврстила, а Уганда, најмоћнија црначка држава, сва се већ помухамеданила. У Индији поткопава западна цивилизација хиндуизам зато само, да исламу пут утире. Од 255 милијона Индијана 50 мил. су скоро мухамедовских, а у Африци већ је више од половице целокупног становништва.

Није за чудо у ислама брзина, којом се шири, него жилавост пристаница му! Хришћанство је у томе мање сретно. Афричко племе, које је већ једаред ислам задобио, не поврати се више никад у незнабоштво, а још мање да ће хришћанство примити! Ислам, и ако баш не одговара потребама виших раса, али је у толико згоднији да варварска племена цивилизује и образује. Хришћанство је за њих сувише духовито, сувише узвишено. Ислам је за цивилизацију више учинио него ли хришћанство.“ (Приговор и ужас међу скромним слушаоцима.) „Узмите на пример извешћа инглеских чиновника или светских путника о резултату ислама. Чим које црначко племе поприми мухамеданство, ишчезава одмах у њега идолопоклонство, штовање ђавола, фетихизам, људождерство, људске жртве, чедомора и врадбине. Урођеници почињу се одевати, место гада држе се чисто и развија им се осећај части и самоштовања. Гостољубље постаје верском врлином, пијанства ретко бива, коцка је забрањена, непристојне игре и неприродни сполни саобраћај престаје; невиност у жене сматра се врлином, уместо лености овлађује радиност, место анархије влада закон, ред и трезвеност, а крвна освета, мучење животиња и робља у опште је забрањено. Осећај човештва, љубави и браства се развија. Полигамија и ропство се уређује, а њихове мане умањују. Осим тога је ислам најснажније друштво за умереност на свету, дочим распростирање јевропске трговине значи распростирање пијанства, беда и неваљалства. Ислам не доноси нипошто ниску културу собом: он учи писању, читању, пристојном одевању, личној чистоти, љубав к истини и самоштовање. Његова сретства, којима обуздава и цивилизује, заиста су дивна. А како ли смо јадно ми успели за толике суме новаца и људских живота, што смо их у Африци у тутањ утрошили! Хришћански конвертити броје се на хиљаде, а мухамедански на милијоне. То су чињенице, којима би требали у очи да гледамо; оне су у највишем степену немиле, али лудост би била, да их се зато не гледа.“

Што пречасни каноник ту вели, није ново; али сведоџба из такових уста двоструко вреди. Шта да се ради? Да ли да се исламу поље крчи? То се тек неће и не може. Онда треба најснажније стране мухамеданства у хришћанство поприми, како би га се способнијим за утакмицу учинило. Пре свега ваља са полигамијом бити на чисто. „Мојсије је није забранио“ мишљаше наш неустрашими каноник, „Давид ју је практиковао, а нови завет је не забрањује изриком, ма да се баш са његовим духом не слаже.“ Зашто да баш она смета, да се хиљаде хришћанству приведу? Међу осталима већ се и владика од „Lahore“ зато заузео да полигамски конвертити буду крштењу припуштени, ако и не свештенству. Г. Исак Тајлор пристаје уз владику Лахорског и грми: „Полигамија у исламу много је моралнија од проституције хришћанских земаља!“

Ми нећемо да се упуштамо у потанко морално претресање тих назора. Г. Исак Тајлор није ни за длаку гори од својих другова, који га због његових назора криве; он је само слободоумнији и увиђавнији од њих. Његови предлози су за хришћанског свештеника свакако ретке смелости. Но ипак не би они па све да се тако брзо проведу као што се предлажу, напредак хришћанске пропаганде битно променули.

Ислам је религија светске трговине у почецима њезиним, где још влада једноставна производња робе, уз коју се и древни начини продукције уздржавају. Начин примитивне светске трговине напредује данас брзо по Африци, а и њим и ислам, који потребама њезиним врло добро одговара. Црнац, који се исламу противи постаје предметом експлоатисања за мухамеданске трговце с робом и робљем. Црнац, који пређе у ислам, ступа тим већ у круг оних, који експлоатишу; он је заштићен од ропства: закон мухамедов брани да се мослим у ропству држи. Црнац улази својим прелазом у мухамеданство у опсег вишег начина продукције, управо онога, за којим све економске тенденције његове земље теже.

За хришћанством напротив стоји данас јевропски капитализам, начин продукције, који је од црнчева (начина продукције) широким јазом

би имала да поведе истрагу против избора у споменутом срезу.

Стеван Јовић у свом подужем и згодном говору, у ком се осврће у опште на мешање политичких власти при изборима за наш народно-црквени сабор, а у костајничком срезу нарочито, изјављује, да ће гласати за уништење избора у кост. срезу. (Цео овај говор донећемо у идућем броју. Пр. Ур.)

Др. Мита Рогулић је за истрагу.

Др. Миша Михајловић говори о утицању власти при избору у костајничком срезу. Доказ, да су пол. власти заиста ту утицале јесте и то, што до данас још није нико опровргао то мешање. Изјављује, да је за уништење избора. (Говор др. Михајловића донећемо у идућем броју. Пр. Ур.)

Ђурковић одбија, да је „Српски клуб“ у споразуму са хрватском владом стицао кандидате. За то је, да се нареди истрага.

Дане Прица у подужем говору разлаже значај утицања владиноваца при изборима, да их што више буде у сабору. Иде се за тим, да се с нама поруши оно, што се хоће, а то је, да се уништи наша автономија. Он је за уништење избора. (Говор овај донећемо засебно. Пр. Уредн.)

Јован Живковић (кот. предстојник) побија, да су се политичке власти мешале у изборе.

Јосиф Јагић вели да су говори Стевана Јовића и др. Михајловића више јавном мњењу, него самој ствари посвећени. Др. Недељковић је доста језгровито образложио свој предлог, те и он исти предлог потпомаже.

Др. Богд. Медаковић био би за истрагу, али за генералну: да захвати и друге срезове у Хрватској, па чак и Загреб. Побија др. Недељковића. Вели за поднесену исправу Милоша Зеца, да није исправа, већ неки заједнички инструменат, где су обе странке истакле своје изјаве. Потпомаже предлог вериф. одбора.

Дане Станковић брани хрватску владу.

Дане Прица узима реч у личној ствари према Дану Станковићу. Исто тако и Ст. Јовић и вели, да је оно што је говорио, говорио из уверења и убеђења.

Др. Бранко Стефановић вели, кад би се уништио избор Милоша Зеца, морао би се уништити и избор Јове Драгишића. Пошто то не би одговарало цели, вели да би требало при истрази остати.

Др. Недељковић уважава све доказе, али је за објективност и за то треба истрагу наредити.

Известилац Лаза Обреновић брани предлог вериф. одбора.

Предс. ставља предлог вер. одбора на гласање. Гласа се устајањем. При пребројавању гласова показало се, да су 26 за, а 38 против предлога.

Предлог др. Т. Недељковића усваја се.

Као чланови комисије ради истраге против избора у костајничком срезу одређују се заст. Јосиф Јагић и Јеремија Мађаревић. (Између Дане Прице и Јер. Мађаревића дошло је до гласања, те је први добио 25, а други 33 гласа. По томе се други одређује за члана комисије.)

По предлогу известиоца вер. одбора избор Јове Драгишића према одлуци сабора, да се у костај. срез изашље комисија ради истраге остаје in suspenso.

У ствари избора Ђуре Бекића у црепајском срезу известилац извештава, да је већина вер. одбора предложила, да се исти избор оверови.

Др. Богдан Медаковић у подужем говору вели, да се избор Бекићев треба уништити.

Пошто је Лаза Обреновић био против кандидат др. Мише Михаловића, то у ствари избора у Срем. Карловцима извештава др. Живко Богдан. По предлогу вер. одбора избор др. Михајловића се оверовљује.

Тиме је верификациона расправа завршена. Седница још траје.

Скупштина срп. народних учитеља у Старом Бечеју.

(Свршетак.)

Председник позива Мату Косовца, да поднесе извештај о предлогу за дечија забавишта.

Мата Косовац чита извештај (Види „Заставу“ од пр. петка. Уред. Заст.“)

Љубомир Лотић. Говори, да је по Фреблу забавиште копча између породице и школе. Косовчев предлог у главном допада му се, само се у њему ништа не спомиње о дисциплини.

Јован Благојевић. Дисциплинарна страна није потребна, да се овде спомиње, јер по предлогу за уредбу срп. нар. школа важиће она дисципл. правила и за забавишта.

Љ. Лотић додаје, да је мислио о дисциплини за ученике.

Мата Косовац. Против се дисциплини за децу, и вели по Фреблу: пустите децу, нека живе.

Прима се у главном предлог за забавишта. Чита се параграф по параграф. Предлог је и у појединостима примљен са неким допунама и изменама.

После 3. §-а предлаже Љ. Лотић, да уђе нов §., у којем ће се нагласити, да се у срп. забавиштима говори српским језиком, а страним језиком никако.

Јован Вучанов. Не слаже се са овим предлогом, да не би тим саму државну власт опомињали, да баш уводи стран језик.

Јован Михаиловић. Није за то, да се околиши, него да се назначи, којим се језиком говори у забавиштима. То има и у свима штатутима. За стране језике да се ништа не назначи.

Усваја се предлог Лотићев са изменом Михајловићевом.

У 11. §-у измењено је, да у забавишту може бити само 80 деце, а чим више буде, да се подигне још једно забавиште.

У §. 15. измењено је и допуњено, да преко седмице буде одмор само субота после подне, а за велики одмор да школска власт (одбор) одреди један најзгоднији месец.

После 16. §. дошао је нов §.: При примању у забавиште, мора свако дете доказати лекарском сведочбом, да је с успехом накалемљено или да је имало богиње, и да не пати ни од какве болести, која би могла бити на штету друге деце.

§. 23. измењен је овако: У припремном заводу за забавиље дела један управитељ, професор-педагог, који је оспособљен за препарандије; један катихета-професор и једна учитељица. Даље један помоћник за музику и један за гимнастику, као што је и у препарандијама, са таким истим плаћама.

Ове наставнике поставља вис. СНШСавет.

24. §. допуњен је: Дипломиране учитељице могу бити забавиље, ако по године редовно походе какво угледно забавиште и по том у заводу за образовање забавиља положе испит из оних предмета, које у учитељској школи нису училе.

После 26. §-а дошао је нов §.: У заводу за образовање забавиља јесу ови наставни предмети: 1. Наука о вери. 2. Српски и словенски језик. 3. Мађарски језик. 4. Педагогија и методика. 5. Слике из историје опће, српске и отачанствене. 6. Земљопис са уставом. 7. Основи из физике. 8. Певање, појање и свирање на виолини. 9. Основи из рачуна и геометрије. 10. Гимнастика.

У 29. §. допуњује се, да је забавиља српске, православне вере.

32. §. брише се цео.

Остали су §§. примљени у целини. Има свега 42 §-а.

На дневном реду је последња тачка: о хуманитарним заводима. Скупштина се није могла упустити у расправљање овога предмета, пошто известилац овога предмета Радивој Поповић није свој предлог за уредбу о хум. заводима поднео извршном одбору у Сомбору, а није ни лично дошао у скупштину да извештава, него је преко г. Н. Ђ. Вукићевића упутио свој операт управо овамо скупштини. У ствари овог предмета решено је, да се предлог о хум. заводима има касније у згодно време преко извршног одбора поднети учитељској скупштини на претрес.

Пошто је исцрпљен дневни ред, закључено је још ово:

За извршни одбор овој учит. скупштини поставља се учит. збор срп. нар. осн. школе и учит. збор више девојачке школе у Сомбору.

Има се умолити високи СНЦСабор, да пошље десет извежбаних учитеља о народном трошку у иноземство ради усавршења у педагошкој и методичкој струци.

Мати Косовцу поверава се, да зготови представку као пропратницу вис. СНШСавету за предлог о забавиштима.

У записник се уводи захвалност изасланику вис. СНШСавета г. Ј. Бороти, и бечејском грађанству на родољубивом дочеку.

Овим је завршен званичан део. По одласку г. изасланика изразило је срп. нар. учитељство захвалност ст. паланачком изборном срезу за наш сабор, што је изабрао учитеља за посланика, и то учитеља, у којем све учитељство има највеће поверење, а изразило је гнушање учитељу Мити Пејићу на његовом држању при избору у Шајкашкој, наиме што је радио противу уваженог учитеља и родољуба Н. Грујића. Ово је једногласно са највећим одушевљењем усвојено.

ДОПИСИ.

= Врањево 10. априла. (Избор посланика за врањевачки срез). Минуло је већ три недеље, како је избор посланика овога среза, за наш црк. народни сабор обављен, па ипак, нико није „Заставу“ о истоме известио. А то је свакако било нужно, јер се с противничке стране размећу разне ништице са својом победом, дижу се звани и незвани у редовима срп. нар. слободоумне странке. Тиме срамоте само то светло име, као и име онога, који је ту негда поносну странку основао, срамоте и нас, који под заставом те странке војевасмо четврт века. С тога ево кренух да опишем спрему за избор, као и ток самога избора.

Но пре свега морам замерити спреми за избор и с наше стране, јер ту не беше плана ни договора, те није било ни потпуног јединства. Природно је, дакле, да није могло бити онога успеха, који би се иначе постигао, да је одржан срески збор, или бар да се који пут састао централни одбор овог среза, који је 22. фебруара т. г. изабран. Тако би се изменуле мисли, проучила ситуација, те би се и рад могао удесити, и онда не би био послат у Н. Саду једностран извештај. Но поред свега тога, ма и у последњем тренутку, учињено је оно, што се учинити дало, и тако су наши кандидати добили по 50 гласова. А да у Меленци наши не беху онако насилничи спречени у послу око избора изборника, могли би се надати и победи, или би били још моћнија мањина. Но осим тога се мора још приметити, да ни у Врањеву није ишло глатко, као што се очекивало, јер су и тамо изабрати 10 противника. Па шта више, има један, који је потписао брзојав, којим је понуђена кандидатура г. Божеском, а о избору је против њега гласао!

Док с наше стране не беше споразума и договора, и док су нека, као што видесмо, ускакали, дотле су се разни противни елементи прикупљали и сложно радили. Чинили су све могуће, лаћали су се свакојаких сретстава, да само при избору победе, као што су и победили. А да речено стоји, сведочи цела њихова спрема за избор, као и онај догађај у Меленцима, о коме већ беше говора, и који је с планом био удешен. Јер дотле беху обављени избори изборника у свима осталим општинама, по којима је ствар овако стајала: Врањево 22 наших и 10 противних, Т. Бечеј 11 наших, Башахид 17 наших, Кумани 24 противних и Тараш 7 противних. По томе је било наших 50 а противника 41-те смо били са 9 гласова у већини, који су пара, лисали свештеничке гласове овога среза. И тако је ваљало да пресуде меленачки гласови, с тога су противници све и сва употребили, да у тој општини продру са својим људима. Чињене су пресије на поједине људе, обећавали, обмањивали, па кад ништа не поможе, латише се потказивања што је и помогло. Кад се дакле то све узме у обзир, и кад се узме у обзир, да су наши кандидати ипак добили по 50 гласова, онда то није сраман пад као што би противници хтели. На против, срамна је њихова победа, која је изређаним средствима извојевана и којој је на жртву принешен мир толиких меленачких породица.

Речено је жалосна појава већ по себи, али је тим жалоснија, што се све речено радило, и још ради, у име срп. нар. слободоумне странке. У име исте се хвале по „Вранику“ Стева Секулић и Ђура Димитријевић као вође те странке, а овамо и мала деца знају, да су исти вазда били заковани непријатељи те странке, јер први је радио и ради, по упутствима политичких власти, а други је радио и ради, по команди г. Паје пл. Еремића, који га је из ничега подигао на столицу штедионичког управитеља. По томе исти нити су радили, нити раде и нити ће радити по интенцијама срп. нар. слободоумне странке, него су радили и радиће по налозима својих моћника. Ово потврђује већ и то, што су исти вазда стојали против срп. нар. слободоумне странке, и против исте се борили допуштеним и недопуштеним средствима, при свима изборима, и у свакој другој прилици. Но примера ради нека је наведено, да су 1882. год. при избору посланика за наш сабор свом снагом против нас устали, те је наш кандидат тек са неколико гласова већине изабрат био. И тако они нису бирали ни д-ра И. Вучетића из уверења, него просто за то, што им је тако наложено, па би тако бирали и ма кога другог, кад би се то од њих захтевало с речених страна. А ако ово не стоји, то нека г. Стева Секулић јавно каже, да је члан срп. нар. слободоумне странке, и да ће вазда радити по програму исте, па и онда, кад то не буде жеља политичних власти, а г. Ђура Димитријевић нека то исто каже, с тим, да се неће освртати на поруке из В. Кикинде, па ћемо им веровати.

Но да се ово још боље илуструје, то наводимо, да је упитни допис о избору у овом срезу писао г. Стеван Мирковић, који је до јуче пискарао по „Срп. Народу“, „Орлу“ и „Недељном Листу“ и члан срп. нар. странке овога кроја, на све могуће начине нападао. Но исти се ето растресао над старим војницима исте странке, али дописник са мокринског биралишта г. Миша Матејић иде и даље. Он се окомио против вође срп. нар. слободоумне странке, против г. Павла Димића пароха башахидског. Против човека, коме није достојан ни да му одреши „ремен сапогу“, а још мање да се с њиме мери. Јер исти наш прак је 20 година као стена у редовима срп. нар. слободоумне странке стојао и неуморно се за народну ствар борио. Није малаксао ни онда, кад су најкритичнији тренутци наступали. И за то своје мушко и поштено држање га је народ одликовао и трипут за посланика на нашем сабору бирао. Његов рад на сабору је светао и поштен, јер је и тамо ишао правим путем, те га је сабор одликовао поверењем, пошто га је изабрао за свога бележника. Па он је и данас тај исти, па ипак га ето у „Бранику“ напада човек, који је био дописник у нотабилитетском органу, и нападао све, што није хтело с њиме у нотабилитете.

Речено се ето догађа, поред свега тога, што се „Браник“ јада, како не треба обарати углед за служних људи, и што уверава, да он нема никакве свезе са владиновцима и нотабилитетима. Па кад се то све узме у обзир, онда се намеће и само питање: каква је онда разлика између туркоса и нотабилитета с једне и дружине око „Браника“ с друге стране? И, каква је разлика између „Браника“ самог и туркоских и нотабилитетских органа? Ми је не видимо, јер су нас и једни и други нападали и нападају у једним и другим органима. С тога се тешимо, да смо на правоме путу, а тиме нека се теши и г. Павао Димић, кога молимо, да нам опрости, што га се из најњежнијег саучешћа овим редовима дотакосмо.

Вести из места и са стране.

Гундулићев „Осман“ — ћирилицом штампан. — Давно се већ појавила потреба, да се дела славних дубровачких писаца издају на свет и ћирилицом, како би се данашњи српски нараштај могао више и боље упознати са дубровачким песцима из оног доба, у ком се иначе у свима осталим српским земљама просвета стала да гаси, јер осим Дубровника и Црне Горе ни једна не беше независна и слободна. Али је та потреба слабо, скоро никако подмиривана била, те док су Хрвати прегли свом вољом око проучавања и издавања дубровачких класика, док се одушевљаваху њима, ми смо скрштеним рукама седели, те с тога није ни чудо, што се до скора мислило, да је дубровачка књижевност само хрватска. Тек пре две године издаде ћирилицом књижара Браћа М. Поповића Гундулићеву „Дубравку,“ а ове године књижара Јове Карамата славни епос Гундулићев — „Османа“. — Издање ово „Османово“ може да послужи за пример нашим издавачима, јер књижарница Јове Карамана није на просто прештампала које хрватско издање „Османа“ него је умолила Јована Вошковића професора на вел. школи у Београду и једног од првих зналаца нашег језика, да „Османа“ за штампу приреди, а сама се од своје стране потрудила да техничка страна буде што одличнија. На српском читалачком свету је сад, да куповањем и читањем „Османа“ с једне стране подстакне Јову Карамата — као издавача „Османовог“ — и друге наше књижаре и на даље издавање дубровачких класика, а с друге стране да поправи оно што је одавно требало, а то је — немар наш према дубровачкој књижев-

---

одељен. Хришћанство не помаже црнцу да тај јаз прескочи. Примање хришћанства ближи га опсегу капитализма, али не да га уведе у круг оних који експлоатишу, него које експлоатишу. Ислам унапређује примитивну индустрију црнчеву, јер је хасниВом чини; хришћанство је руши, пошто је излаже опасности конкуренције са јевропском индустријом. Ислам чини црнца господарем његових нижих суплеменјака, а хришћанство га чини слугом белаца. Ислам уздиже црнца на виши степен културе а хришћанство га деградише, пошто га свим деправирајућим упливима капитализма излаже.

Без сумње, имаде мудрих и поштених мисионара хришћанских. Али нити њихове добре намере по црнце, нити њихови лукави покушаји, да хришћанску науку потребама црнчевим прилагоде, не могу да прече, да капитализам свој уплив шири; они му утиру пут, хотимице или нехотице. Ислам пружа напротив данас црнцу једину могућност, да макар нешто отпорне снаге прибере против капитализма који га потлачити тежи, и тако он сасвим природно претпоставља ислам хришћанству.

Ислам уздиже у црначким племенима способност за отпор, пошто их економски и војно диже и њихове досадање осаме ослобађа. Они постају члановима оног огромног друштва, што сиже од Марока до Кине, од Замбеза до Туркестана, што се свуда у тихом или отвореном бој са неверним конкурентима, јевропским капиталистама бори, и у коме (друштву) познавање јевропских односа, разумевање у експлоатисању јевропских заплета и појединости у бој — против напредка капитализма на очиглед расте.

Не само код црначких племена, свуда се је ислам показао као једина сила изван капиталистичке цивилизације, као сила, која је у стању била, јевропским капиталистима и њиховим заступницима да импонује и да им се до извесног степена одупре. А није нипошто искључено да неће ислам једном свој удео допринети, да се капиталистички начин продукције потресе.

Ми хоћемо овим само чињенице да констатујемо, нипошто да осуду изречемо или да се можда одушевљујемо за „високу етику“ исламову, као што је многи као „слободар“ или из других каквих разлога учинио. Ислам одговара начину производње, који се као и наш на разлици сталежа оснива. Он може кашто потребама многих племена да боље одговара него хришћанство. Да ли он етички више стоји од хришћанства, то питање препуштамо онима да реше, који су мерило апсолутног морала пронашли.

(„Die neue Zeit.“)

Беч, 29. марта 1890.

Превео: —ј—

ности. Српски народ је увидео то, те приликом 300 годишњице Гундулићеве на достојан начин прославио успомену тог великог песника. Али не треба, да на том и остане, та прослава треба, да буде „вргнута прилика“, да ће се у напредак дубровачка књижевност и у Срба боље неговати и проучавати, да ће се и ћирилицом штампати, те да ће тако постати општа својина целог народа“. Гундулићев „Осман“ писан је управо дивним језиком, пун је узвишених и истинитих за времена мисли и осећаја, а што га још више уздиже и препоручује, то је она давна идеја, која се огледа у њему, идеја о ослобођењу јужних Словена на балканском полуострву и о српско-бугарском царству. Кад томе додамо, да је ово издање — како напред напоменусмо — уредио Јован Бошковић и да је написао врло леп, исцрпљив предговор, речник, историске, географске и друге белешке, што све заузима скоро половину онога простора, који је заузео сам текст — онда мислимо, да није ни мало нужно, да се „Осман“ још и више препоручује, јер мислимо, да ће сваки, коме је иоле могуће, похитати да набави „Османа“. А књижара Јове Карамата издала је „Османа“ у два издања, како би га наш читалачки свет лакше набавити могао. Једно је издање у осмини на финој белој хартији и стаје 3 фор. 60 новч., а друго у шеснајестини на финој жућкастој (шамоа) хартији и стаје 2 фор. 60 новч.

Из Маћедоније. Из Прилипа пишу о насиљу што га чине Бугари према Србима и српским обичајима. У допису се вели: Срби су пре 20 година потпали под црквену управу бугарског егзархата у Цариграду у нади, да ће се под бугарском црквеном управом моћи слободно држати своје вере и чувати своје обичаје, али се у томе преварише. Католичке пропаганде, које Бугари потпомажу, а тако исто и Бугари раде свим могућим средствима, да одврате народ од српских обичаја и да уклоне сваки споменик, који показује да су од вајкада у Маћедонији живели Срби. Тако је неки Бугарин, архимандрит М. Кусевић, који је путовао по српским местима говорио народу, да су они Бугари и да се морају чувати од странаца и од Срба, говорио је против српских обичаја. Кад је овај архимандрит дошао до чесме цара Уроша, виде плочу од камена, са које се јасно види да су тамо и пре Срби становали; овај Бугарин рече свештенику да извади ту плочу и да је пошље у Прилип, на то му српски свештеник рече, да би народ пре допустио да му се очи изваде, него да се однесе споменик. Сад почеше Бугари поткупљивати српске свештенике, који говоре и раде против Српства. У Прилипу у цркви рече српски свештеник, да ће сваког проклети и суду тужити, који буде славио и госте частио. Услед ових и сличних насиља Срби хоће да иште од Турске да им црква буде самостална.

Љубавници. — Пол Бурже, елегантан париски романсијер изнео је у једном свом роману једну таблицу, из које се види како стоје људи са својим осећајима према својим занимањима. Прорачун је врло интересантан и излази овако: Судије, адвокати и полицајци заљубљују се од сто 5; лекари од сто 10; учитељи од сто 50; официри до капетана од сто 90; официри од капетана па на више од сто 5; сликари од сто 80; вајари од сто 50; неимари од сто 50; глумци комичари од сто 99; трговачки помоћници од сто 90; директори од сто 20; газде трговинске од сто 5; новинари од сто 90; драмски писци од сто 10; романски писци од сто 10; сарафи од сто 1; бункари од хиљаде 1; владари, краљеви, председници, министри од десет хиљада 1.

Последице инфлуенције. Добротворна друштва у Инглеској платила су преко 2 милијуна шилинга за сахрањивање сиромашних мртваца, помрлих за време инфлуенције.

Зучијев супарник. — Чувени „испосник за оклладу“ Зучи добио је супарника и то јаког у особи Александра Жака. Жак при гладовању не употребљава никакве елексире као Зучи. Они су се споразумели да се надмећу но ће даље дотерати.

Нијагарски водопад и Американци. — У Њу-Јорку се образовало новчано друштво у цели да прокопа тунел, који би омогућио да се употреби сила нијагариног водопада. Друштво располаже капиталом од два милијуна долара. Посао ће бити готов до краја 1891. године.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Повишица руском паробродском друштву. — Српско паробродско друштво. —

Београд, 15. априла.

Скупштина је већ одавно и на другом читању једногласно усвојила повластицу руском „црноморско-дунавском паробродском друштву кнеза Гагарина“, ком се даје на 15 година повластица, да у Београду и Кладову подигне велика стоваришта руског каменог уља (петролеума). Кнез Гагарин може у Србију увозити и манипулисати с руским петролеумом као транситним еспапом, а да за исти не плаћа царине и других порева. Само за ону количину руског петролеума, што се у Србији потроши, платиће обичну царину и друге намете.

Кнезу Гагарину дато је право, да за своје подузеће може из Русије за десет година увозити бесплатно свакојаке машине и друге спреме. Српска влада обећала је, да ће му уступити бесплатно нужно земљиште, које му за његово подузеће треба.

Јуче је потписало и одобрило намесништво повластицу кнезу Гагарину, коју је министарство народне привреде уручило овдашњем агенту црноморско-дунавског паробродског друштва Петру Узелцу, који је положио и прописану таксу. Кроз који дан биће одређено и земљиште, где ће кнез Гагарин одмах приступити грађењу великих резервоара за најмање 2,000.000 килограма петролеума, који ће на својим паробродима директно амо довозити.

Подузећу кнеза Гагарина предстоји лепа и сигурна будућност. Кнез Гагарин је већ признат као трговачки капацитет не само у Русији него на далеко. Он је врло имућан човек, а стоји на челу богатог акционог друштва паробродства, које је пре тога било његова својина. Сад има то друштво још доста крупну новчану помоћ од руске владе.

Кнез Гагарин стоји у непосредној вези с произвођачима петролеума у Баку и Батуму, па како има већ спремљене бродове, а сад гради још четири шлепа, који ће са главног стоваришта у Рени по Дунаву петролеум разносити, па како даље намерава да с руским петролеумом у велико на све стране ради, то ће и Београд од таког подузећа велику корист имати, као што ће и српске железнице, превозећи руски петролеум за Бугарску и Турску зараде добити.

Кнез мисли, да овде отвори велику трговину с руским петролеумом, те с тога ће дати правити бурад, сандуке и блехане канте за исти, и ту ће неколико стотина људи наћи зараде.

И српска влада има лепу намеру: да оснује своје српско паробродско друштво, које би стојало у вези с друштвом кнеза Гагарина. Српска скупштина одобрила је пројект и одобрила врло згодну повластицу друштву, ком српска држава гарантира 6% сигурног дохода на уложени капитал.

Таком друштву, кад би се оно оствирило, предстоји врло лепа будућност. Али како су српски трговци врло стегнути људи, немају воље за никакво подобно подузеће, капитали су скупи, а нема подузетника, то се сумња, да ће се српско друштво за пловидбу ове године и основати.

Ако се у Србији покаже мало воље, да се српско паробродско друштво оснује, то друго не преостаје, него да кнез Гагарин прошири своју пловидбу и до Београда.

Српском паробродском друштву осигурана је иначе будућност, особито кад би му држава уступила превоз од 19,000.000 килограма соли, која се за српску државу набавља из Румуније, а у будуће набавља ће се нека количина и руске беле морске соли из Одесе.

Ако у Србији схвате свој положај и стање, па ако отпочну на трговачком и другом привредном пољу озбиљније радити, има надежде, да ће се српске економне прилике поправити и да ће се врло брзо постигнути оно, што је до сад занемарено и проиграно.

Српска влада има воље и енергије, да и у таком правцу ради, али је опет све до српског трговачког света, који би морао да се живље креће и прометнији постане.

П.

Одлуке међународне конференције за заштиту радника.

Како што је познато, међународна конференција за заштиту радника одмах у почетку саветовања закључила је, да своје одлуке не износи на јавност, већ да их држи у тајности за све време свога трајања. Но сада, по што су седнице њезине свршене донеше „Berl. Polit. Nachr.“ у овој форми њезине закључке: Познато је, да је програм саветовања ове конференције израђен и поднет од немачке стране; питања пак, која су у њему изложена, подељена су у шест одсека. Према томе представљене су и одлуке у одговору на постављена питања. А ево тих одлука:

I. Уређење рада у рудокопима.

1. Да ли ваља забранити рад у рудокопима:
а) деци испод одређеног броја година? и
б) женскињу?
Желети би,
а) да крајња граница, од које могу силазити деца у руднике, по мери искуством утврђене могућности, буде навршена четрнаеста година. За јужне крајеве пак утврђује се навршена дванаеста година;
б) подземни радови да се забране женскињу.

2. Односно радника у рудницима желети би, да се — у свима случајевима, где рудокопна техника није довољна, да би у стању била да отклони све опасности по здравље, којима су изложени радници при експлоатацији појединих рудника — ограничи трајање рада; ово би ваљало остварити законодавна или државна власт, или оставити самим радницима, па да се они споразумевају са својим предузимачима, или најзад самој практици, каква у којој земљи постоји.

3. На питање, да ли је у општем интересу могућно, за обезбеду редовне угљене производње, подвргнути рад у угљеним окнима међународној уредби, желети би:

а) да безбедност радника и нешкодљивост рада по здравље ваља ојемчити свима средствима, којима располаже данашња наука, и ово ставити под државну контролу;

б) да инжињери, којима је поверена управа над експлоатацијом појединих рудника, располажу искуством и техничком способношћу;

в) да односи између радника и ових инжињера буду што је могућно тешњи, те да носе на себи карактер узајамног поверења и поштовања;

г) да се све већма и већма развијају у складу са обичајима сваке земље организовани спомажући заводи за обезбеђење радника и њихових породица, у случају болести, несреће, привремене неспособности за рад, старости и смрти, те да се на тај начин поправи судбина радника;

д) да се за обезбеду непрестане угљене производње побрине за раније против обуставе рада. Искуство доказује, да би најбоља мера за предупређење штрајкова било драговољно удруживање поседника рудника и радника у мешовита удружења, која би изравњавала неспоразуме и кажњавала узајамне распре, које се не би могле мирним путем расправити,

II. Уређење рада у недељне дане.

1. Да ли да се забрани рад у недељне дане, осим у случају потребе?
Желети би:
а) да се заштићеним особама (деци, одраслијим дечацима и женама) одреди један дан у недељи за одмарање;
б) тако исто и индустријским радницима;
в) дан одмора заштићеним радницима да буде недеља, и
г) индустријским радницима да буде недеља такођер дан одмора.

2. Који су то изузетци, када радници и у недељне дане морају радити?
а) радови из техничких разлога, које захтева континуитет продукције и када се публици мора посведневно да доставља потребна количина производње;
б) радови, који по природи својој функционишу само у извесно доба године, или који у опште зависе од нередовног дејства природних сила.

Но и у случају ових изузетака сваки радник има друге недеље права на одмор.

3. Да ли ваља ове изузетке одредити путем међународног споразума, законом, или административним путем?

Желети би, у цељи утврђења ових изузетака са хомогеног гледишта, да се ова уредба утврди у споразуму са владама сила учесница.

III. Уређење дечјег рада.

1. Да ли би требало допустити деци испод одређеног броја година рад у индустријским радионицама?

Желети би, да се деца обојег пола, која нису попунила одређен број година, не примају нити употребљују на радове у индустријским радионицама.

2. До које године да се деца не примају и не употребљују на радове?

Да ли за све границе индустрије или само за неке?

Желети би, да се деца, која нису навршила дванаесту годину, не употребљују на радове, изузимајући јужне крајеве, у којима се може допустити рад деци, кад наврше десету годину. Ово да важи за све границе индустрије без разлике.

3. Какве услове ваља да испуне деца, па да се приме у радионице?

Желети би, да деца сврше најпре основну школу; да деца испод 14 година не раде ни ноћу ни недељом; да рад не прелази више од 6 часова дневно, рачунајући у то и пола часа одмора; да деца не раде по здравље шкодљиве радове, или ако раде, да раде бар под извесним условима, т. ј. да су заштићени од сваке опасности по њихово здравље.

IV. Уређење рада одраслијих дечака

1. Да ли би ваљало ограничити рад одраслијих дечака и младића?

2. До које године да се простире то ограничење?

Желити би, да млади радници обојега пола од 14—16 година не раде ни ноћу ни недељом

3. Каква би ограничења ваљало прописати?

Да рад дневно траје 10 часова, са одмором бар сахат и по.

4. Би ли се могло у појединим гранама индустрије одступити од општих одредаба?

Могло би се одступити у извесним гранама индустрије, али под условом, да се ограниче нездрави и опасни радови, и да се младим радницима од 16—18 год. ојемчи извесна заштита односно а) максимума дневног рада, б) ноћног рада, в) недељног рада и г) рада скопчаног с опасношћу младих радника.

V. Уређење рада женскога пола.

1. Да ли треба ограничити рад женскињу дању или ноћу?

2. Да ли треба свести до извесних граница индустријски рад свима женским особама (женама и девојкама)?

3. Каква би се ограничења у том случају могла препоручити?

4. Да ли да се допусте изузеци за поједине индустријске гране од општих одредаба и за које?

Желити би:
а) да девојке и жене преко 16 година не раде ни ноћу ни недељом;
б) да њихов рад не прелази дневно 11 часова са одмором сахат и по најмање;
в) да се допусте изузеци за извесне гране индустрије;
г) да буде предвиђено све што је потребно за оне, који врше нездраве и опасне послове;
д) да се породиљи допусти посао тек после четири недеље од порођаја.

VI. Извођење стипулованих одредаба.

Да се прописи ових одредаба тачно врше, одбор за проучење њихово препоручује, да владе дотичних држава поставе надзорнике, који ће стајати независно и од радника и од предузимача или поседника.

Ови надзорници подносили би годишње извештаје о овоме својим и осталим владама, заступљеним на конференцији за заштиту радника.

Државама, заступљеним на овој конференцији, да се стави у дужност, да саопштавају једна другој статистичке податке и садржину свију оних одредаба, које се односе на питања, расправљена на овој конференцији.

Напослетку одбор за проучење овога предлога, који ће бити основа закона појединих држава за уређење радничког питања, мишљења је, да би ваљало чешће држати скупове у цељи узајамног саопштавања о извршивању одлука данашње конференције, или ако се појави потреба за измену или допуну ове основе.

Вести из трговачко-занатлијског света.

„Одбор болничке задруге трговачке омладине“ у Новом Саду држао је 11. (24.) априла о. г. своју другу редовну одборску седницу под председништвом г. Јована Георгијевића задр. председника. — Међу осталим разним извештајима који су на дневном реду били, наводимо из извештаја задр. подблагајника: да је ова задруга у јануару, фебруару и марту имала 532 фор. примања, а издавања за сва три месеца била су 429 фор. 59 новч. остао је дакле сувишак од 102 фор. 41 новч. који кад се главној своти задружне готовине дода, излази, да је за 1. април задружни капитал у готовом 2814 ф. 89 н. Задруга има сад редовни чланова 55, а да је среће било би и више, јер кад се узме да у Новом Саду има преко 200 трговачких помоћника и научника, то је доиста мали број, са којим задруга располаже. Чудновато је доиста, да се не увиђа од стране трговачке омладине, да треба овакав хуманитарни завод подпомагати, а донекле је чудновато и од сами г. г. шефова, да своје млађе не упућују да се у ову задругу уписују! — Напоменути нам је иначе, да се радујемо, да и поред свега тога ова задруга материјално напредује, а ту је на првом месту заслуга рукујућег одбора, који свесно дужност своју врши. На послетку апелујемо и опет, на трговачку омладину и господу шефове, да овај завод подпомажу, који је доиста сваке потпоре вредан!

Поштански промет. Поштански промет по нашим крајевима постаје од године до године све живљи. То је свакако доказ, да се код нас трговина и занати јако дижу. Трговине и занати су данас у јаком застоју, па када поштански промет и према застоју те две чињенице јача, онда нам је лако замислити, какав ће промет да буде, како се земљоделске, а по томе занатлијске и трговачке прилике буду на боље промениле. Из званичних исказа за прошлу годину вадимо ове интересантне

податке о већим поштаљуцима наше жупаније. У В. Бечкереку је био приход 50134 ф. 53 н. а расход 16118 фор. 48 новч. На упутнице је уплаћено 1,333.541 форинти 7 новч. а исплаћено 644.487 фор. 51 новчића У Панчеву је било 37.919 фор. 8 нов. прихода, 15.905 фор. 3 новч. расхода. На упутнице је уплаћено 1,320.212 фор. 33 н. а исплаћено 685.194 фор. 78 нов. У Жомбољу приход 15 369 ф. 73 н. расход 6631 ф. 57 н. На упутнице уплаћено 522.878 ф. 74 н. исплаћено 332.003 фор. 9 н. У Перјамошу приход 7181 фор. 58 н. расход 5504 ф. 98 н. На упутнице уплаћено 132.691 фор. 78 нов. исплаћено 76.362 ф. 69 н. У Кикинди је био приход 20.131 ф. 11 н. а расход 15.120 фор. 49 н. На упутнице је уплаћено 1,017.691 ф. 64 н. а исплаћено 876.036 ф. 30 н. У В. С. Миклушу је било 15.514 ф. 85 н. прихода, 5470 ф. 82 н. расхода. На упутнице је уплаћено 402.171 ф. 69 нов. а исплаћено 230.909 фор. 8 н. У Модошу је било 6546 ф. 50 н. прихода и 3483 ф. 5 н. расхода. На упутнице је уплаћено 189.577 ф. 62 н. а исплаћено 87.042 фор. 35 нов.

Посед у Вел. Британији. Последњи званични извештај у Doomesday Returns од 1874. показује да се више од половине Енглеске и графства Галског (готово 7 милијона хектара) дели на 4500 баштиника. — У графству Нораумберланду, које износи 488.000 хектара, 2 баштиника имају 115.680 хектара; више од четвртине. — Половина Шкотске (3,800.000 хектара) својина је њих 70 баштиника. — Један једини баштиник има 530,000 хектара земље у Шкотској и 13.000 у Енглеској. — Скоро половина Ирске (3,850.000 хектара) дели се на 744 баштиника. Од 20,000.000 хектара земље, по попису од 1874, 1,800.000 хектара, а то ће рећи петнаести део укупне површине државе Велике Британије, својина је њих 12 баштиника. Европа никада није видела такву монополизацију земљишта, осим оно у Старој Италији, када је Плиније очајно узвикнуо: Latifundia perdidere Italiam.

Конференција за заштиту индустријске својине. Мадридска конференција за заштиту индустријске својине држала је осам састанака, на којима су донесена три протокола. Први протокол односи се на фалсификоване податке о пореклу робе. Свака сведоџба, у којој су изложени фалсификовани подаци, има се конфисковати или у оној земљи, из које долази, или у земљи, у коју се уносе. Конфисковање ће се извршити на захтев интересоване стране, и то по закону те државе. Конфисковање транзитне робе не може се предузимати. Ако закони које државе не допуштају конфисковање, онда ће она забранити увоз такве робе. Ове одредбе и ако нису усвојене једногласно, ипак је за њих гласала већина — делегати 10 држава. Други протокол односи се на међународно регистровање фабричких жигова. Фабриканти и трговци моћи ће у свима овим државама заштитити своје жигове, по што претходно њихове владе депонују те жигове код међународног бироа у Берну. Међународни биро регистроваће одмах те поднесене фабричне жигове и о томе известити све државе-уговорнице, а уједно публиковаће их и у листу међународног бироа. Чим се изврши регистровање каквог фабричног жига, онда он има права на заштиту код свију држава-уговорница, као год и да је депонован тамо. Ова заштита, која потиче из регистровања код међународног бироа, траје 20 година, али она не може важити и за оне жигове, који пре тога нису законом заштићени у својој земљи. Првих 7 чланова овога протокола усвојени су са 9 гласова; Француска, Енглеска, Турска, Бразилија и Савезне Северо-америчке Државе уздржале су се од гласања. Чл. 8. усвојен је само са 5 против 3 гласа; 6 држава уздржале се од гласања. Трећи протокол односи се на измене споразума од 8. марта 1883. Одлуке конференције изложене су у извештају.

Трговина.

Нови Сад 17. (29.) априла. Као што смо у прошлом броју јавили, овегодишњи кулски вашар, који се одржао сад у недељу 15. (27.) априла, био је доста млитав. Рогате марве било је доста и иста је продавана добро. Воволи, лоши, од 140 до 160 фор., средњи од 200, 220 до 230 фор., а добро угојени, за месаре од 250, 300 до 320 фор. И коња је било прилично. Међу купцима виђало се трговаца чак из горње Угарске, но понајвише их беше из Суботице. Коњи су продавани: од 150, 200 фор. па на више, било је чак и по 450 фор. од комада. Занатлијска роба рђаво је продавана а тако исто и других продаваоца. Киша која је падала, покварила је, не само вашар, већ и многом занатлији и робу оштетила.

Са наше житарске пијаце не можемо никакове промене јавити. Како ова киша већ трећи дан пада то је довоз са свим престао. Јуче не беше ни једних кола. Време кишовито, но пријатно. Јуче имадосмо бурну кишу а око 6 часова падао је густ лед, који није никаковог квара нанео. Усеви врло лепо успевају; кукуруз се помаља из земље. У опште, све је, после ове кише бујније кренуло. За сад бележимо цену, са наше житне пијаце без икакове промене; једино је цена кукурузу нешто се побољшала. Цене су ове: Пшеница 7 ф. 80 н. до 8 ф. 20 нов. Наполица 7 ф. — 7 ф. 50 н. Јечам 5 ф. 50 н. до 80 нов. Зоб 7 ф. 20—50 нов. Кукуруз 4 ф. 50 нов.

На другим нашим пијацама такође је остала цена непроменљива.

Лукац 5—6 нов.
Кромпир 3 нов.
Пасуљ, бели 6 ф. 50—7 фор.
Пасуљ жути 7 ф. 50—8 фор.
Маст 50—52 фор.
Сланина 50—51 фор.
Теоци од 7—12 ф. по комаду.
Јагњци од 6 до 10 фор. по пару.
Свињи лошији 37—39 нов.
Свињи бољи 39—40 нов. по кгр.

*

Штајнбрух 14. (26.) априла. Извештај г. Косте Брашована, од 18. до 25. априла. Догон свиња ове недеље био је већи; правац рада миран. Учешће из иноземства у куповању врло незнатно. Цене лоше означене. Овонедељни закључак миран а цена непроменљива. Забележено је: Мађ. тешки 50 до 51½ н. лакши 50—50½ нов. Сеоски 47—48 нов. Србијански 46—48½ нов. Све по 1 кгр. На окупу је било у оборима 18. априла 150.214 комада. Догон, из доње Мађарске 4168 ком. и то угојени а 7863 за рану (кочинари). Сеоских 240 ком. Румунски 110 и из краљевине Србије 4885 к. Свега 17.266 ком. Одгоњено је за гор. Мађарску 90 ком. за Беч 1734 ком. за Ческу 1503 ком. за север Немачку 812 ком. за Будимпештанску околицу 200 ком. за Будимпештанску потрошарину 3219 ком. и преко мађ. држ. железнице 792 ком. свега 8350 к. и према томе остало је још на окупу 159.130 ком.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 17. априла.

4% угарска златна рента — — —	102·—
5% „ папирна „ — — —	99·30
Дукати — — — — — — —	5·60
Наполеондори (20 франака) — — —	9·39
Немачке држ. марке — — — —	58·—

Карловци, 17. априла.

У данашњој саборској седници после верификационе расправе приступило се избору појединих одбора. У стални верификациони одбор изабрани су: Др. Т. Недељковић, М. Рогулић, Ђ. Цвејић, Т. Богдановић и Б. пл. Будисављевић. У одбор финанцијални: Ст. Јефтић, Ст. Јовић, П. пл. Еремић, Ал. Јовановић и Мита Петровић. У одбор за ревизију рачуна: Ст. Јовић, М. Петровић, Н. Теодоровић, Ј. Благојевић и П. Слепчевић. У одбор за петиције: Др. Живко Богдан, др. М. Михајловић, др. Г. Авакумовић, П. Шорак, Љуб. Купусаревић, Јован Штеновић, Јосиф Јагић, Милан Ђирић и др. Б. Милетић. У одбор за дневни ред: Ђорђе Влаховић, др. Бр. Стефановић, др. Т. Богдановић, др. Т. Недељковић, Ђ. Цвејић, Мита Петровић, др. Г. Авакумовић, др. Ника Максимовић и прота М. Ђирић.

— У данашњој седници поднео је заступ. Ст. В. Поповић предлог за одлуку да сабор наложи сабор. одбору, да својим путем и начином изда наредбу и упутство, како се имају записници при изборима посланика састављати. Предлог ће се ставити у своје време на дневни ред.

— Приметило се, што др. Полит није био ни у јучерањој ни у данашњој седници. Кажу да је болестан, и то ћете ви тамо у Новом Саду боље знати. Треба знати, да је јуче био избор потпредседника, а данас верификациона расправа, те би по томе добро било, да се сазна истина: да ли је баш болест спречила др. Полита те није био у ове две седнице.

— Сутра је на дневном реду адреска дебата. Радикални клуб подноси засебан предлог за адресу.

Позив на претплату.

Почетком овог месеца истиче претплата на „Заставу“ онима, који су се претплатили на једну (прву) четврт, те овим сада отварамо претплату на другу четврт.

Ми указујемо на свој дојакошњи рад, и уздамо се, да ће нас тај рад најбоље препоручити. „Застава“ ће се, као што се по себи разуме, и надаље лепршати у слободоумном табору нашег народа, на бедему народносном, автономном и напредном. Напомињемо још само то, да смо се постарали, да „Застава“ и на даље буде извештавана не само о догађајима у нашој отачбини, него и из свију српских и словенских крајева, а учинићемо све могућно, да круг „Заставиних“ сарадника још проширимо.

Обраћамо пажњу, да се у току четврти, која долази, састаје наш народно-црквени сабор. Сабор ће тај бити од велика значаја и замашаја, а ми ћемо се постарати, да наши читаоци буду о свему, као и до сада најтачније и најбрже извештавани.

Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

Обраћамо се на своје начелне пријатеље, да нас својски помогну и у скупљању претплатника.

Овом приликом им и опет обраћамо пажњу на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове, а нарочита претплата стаје на њих 3 фор. годишње.

У Новом Саду, 1. априла 1890.

Уредништво „Заставе.“

Изјава.

Пошто сам још 26. марта т. г. отправио једну изјаву на уредништво „Бранника“ са молбом, да исту у свој лист штампа као одговор на припослано, које је на моју адресу упућено а у 36. броју „Бранника“ штампано. И пошто ми именовано уредништво није хтело моју изјаву донети, јер оно само онаке ствари прима, где се неко напада, а кад хоће на нападај да одговара, онда му редакциона врата затварају, то изјављујем, да сам се поново на уредништво „Бранника“ обратио и тражио, да ми име писца поменутог припосланог изда, јер хоћу са самим писцем пред надлежним судом да расправим.

Ову моју изјаву из разлога тога пуштам на јавност, да не би поштен свет помислио, да ћу преко припосланог ћутке да пређем.

Вршац, 14. априла 1890.

Лаза Везенковић.

Уредништву нашег листа стигао је на приказ:

Осман Ивана Гундулића с допунама И. Мажуранића и П. Соркочевића. Приправио за штампу Јован Бошковић. У Земуну. Издање књижарнице Јове Карамата. 1890. Цена већем формату 3 фор. 60 нов., а мањем 2 фор. 40 нов.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ КЊИГА:

ГЛАВНА РАСПРАВА
ЈАШЕ ТОМИЋА
ЗБОГ ТУЦИНДАНСКОГ ДОГАЂАЈА.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БЕЛЕШКАМА.)

Прештампано из „Заставе.“

Ова књига је II¾ табака велика, а цена јој је 30 нов., са поштарином 35 нов. и може се у уредништву „Заставе“ добити.

ИЗ ПРОШЛОСТИ НАШИХ „ВОЂА“.
(Сабор невера. — Вође невере. Да им запушимо уста.)

Од Јаше Томића.

Прештампано из „Заставе“.

Може се добити у уредништву „Заставе“. Цена је 30 нов.

ИЗБОРНИ РЕД
ЗА СРПСКИ НАРОДНО-ЦРКВЕНИ САБОР

(СА ДОДАТКОМ)

И

САБОРСКО УСТРОЈСТВО.

Може се добити у уредништву „Заставе.“ Цена је 20 новч.

СЛИКА
ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА
са сином му
СЛАВКОМ

може се лепо израђена на фином картону добити.

Цена по комаду 1 фор., са поштарином 1 фор. 20 новч.

Поруке без новаца не уважавају се.

Срп. штампарија др. Св. Милетића.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ		Мутавити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
248	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Километара: сваког уторника и петка; сваког уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ		Мутавити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
78	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.42	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
88	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Километара: сваке среде и суботе; сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

РЕД ВОЖЊЕ
путничких лађа, важи од 8. (20.) марта 1890. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: дневно у 5¼ сах. после подне осим уторника.

Из Новог Сада за потиске станице: недељом и четвртком у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Београд: дневно у 5¼ сах. после подне осим уторника.

Из Новог Сада у Оршаву: средом, петком и недељом у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: понедељником, четвртком, суботом у 10½ сах. пре подне.

Из Новог Сада у Мухач: дневно у 10½ сах. пре подне осим уторника.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1890.

РЕД ПЛОВИДБЕ
помесног пароброда „Нимфе“ од 17. (29.) марта о. г.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:

Пре подне 6, 8, ¾10 сати.
После подне 2, 4, ½7 сати.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:

Пре подне 7, 9, 11 сати.
После подне 3, 5, 7 сати.

ОГЛАСИ.

СТОВАРИШТЕ
ЦИПЕЛАРСКЕ ФАБРИЧКЕ РОБЕ
ИЗ МЕДЛИНГА

У НОВОМ САДУ НА ГЛАВНОЈ ПИЈАЦИ

до радње г. Алтвирта и сина

препоручује своје богато сложиште сваковрстни ципела за господу, госпође, децу, за ванредне прилике, по утврђеној јефтиној фабричној цени. 2—3

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.